

LIBRIS | We know books
Daniela Rațiu

Sfârșitul lumii e un tren

Roman

ROTONDA
CARTIER

Partea întâi

În mijlocul uliței, hoitul unui soldat. Va fi mâncat. Roiuri de muște se așază pe fața lui. I-au acoperit gura albă, uscată, buzele crăpate și însângerate, ochii deschiși. O privire nedumerită. Ultima privire. Va fi mâncat de semenii lui. Mai târziu însă, atunci înserarea se va amesteca cu noaptea. Arșița a uscat tot. De doi ani și mai bine nu a mai plouat. Nu latră niciun câine. Nu e nicio urmă de câine în satul acesta. Au fost mâncați de oameni. Care n-au fost mâncați, au fugit. Se ascund prin pădurile din împrejurimi. Atacă. Câinii îi atacă pe oameni. Oamenii îi atacă pe câini. Pădurile sunt departe de sat, e greu să ajungi până acolo, să te ascunzi de urgia dogoritoare. Căldura te înnebunește. Îți poți da duhul pe drum, să devii un hoit. Un hoit înseamnă carne, hrană, la îndemână. Un hoit nu mai e om sau câine. Sau pisică. Un hoit se poate mânca. Minte e îngălată de foametea care a pus stăpânire pe toate ținuturile astea, de aci și până dincolo de Prut, dincolo de Siret. Supraviețuirea ocupă și ultimul gând. Minte a devenit un hoit. Difuză, la limita dintre animal și om. Minte e animal. Foametea e atotputernică aici și până departe hăt, foarte departe. Moldova de aici, iar peste Prut, Basarabia, și mai departe, Ucraina. Și mai departe. Departe. Până-n Siberia, la capătul lumii.

Hoitul va fi mâncat. Uniforma militară e jechoasă, prăfuită. Duhnește a transpirație și a sânge. Bâzâitul muștelor. I-au acoperit fața. Nările. Urechile. De aici, de la nivelul capului acoperit de muște, ulița se întinde până spre capătul satului și departe se vede cerul roșu. Soarele asfințește. Niciun zgomot în tot satul. În liniștea asta nefirească, tremurul celor care vor târi hoitul de cum se va

lăsa întunericul. Îl vor târî prin colbul ulitei, printre pietre. Vor lua și arma, și ranița. Îl vor târî pe neînturnat. Soarele a asfințit. Înserarea a cuprins tot satul. Contururile lucrurilor se întunecă. Case, uluci, copaci, oameni. Se aud pași apropiindu-se. Muștele s-au făcut una cu hoitul. Bâzâitul lor e tot mai stins. Mâinile apucă ranița și arma. Alte mâini trag de picioarele hoitului. Corpul e tras prin mijlocul uliței. Capul se lovește de pietre. Mâinile țin ranița și trag de armă prin colb. N-are vlagă să o pună pe umăr, soldățește. Țac-țac-țac, zgomotul pe care îl face arma trasă printre pietre. Țipătul unei păsări. Ascuit. Țipătul însotește grupul celor trei bărbați care trag hoitul după ei. Bărbatul care trage arma în urma mortului se uită pe sus de parcă ar putea descoperi unde o fi pasărea care țipă în întunericul care s-a lăsat peste sat. Se împiedică de capul soldatului și se prăvălește cu ranița și cu arma peste hoit. Nimeni nu spune nimic. Ceilalți doi întorc privirea și-l văd pe bărbat prăvălit cu totul peste capul mortului, peste trupul fără suflare. Trupul soldatului e înțepenit în ghearele morții. Se opresc.

— Hai. Ridică-te.

Bărbatul e lungit peste trupul rece al mortului. Miros de sânge. Sânge vâcos pe fața soldatului. Gustul sângelui și al pielii. Sărat și împutit. Se ridică. Se șterge cu mâneca peste față. Pornesc din loc trăgând corpul. Capul zdrelit lasă dăre de sânge în urma lor. Liniștea nopții. Toți simt un tremur difuz în stomac. Amețeală amestecată cu rău de stomac. Niciun cuvânt. Hoiturile se iau noaptea pentru că noaptea nu se văd ochii celuilalt. Noaptea nu se spun cuvinte. Hăcuirea e mecanică, în lipsa privirii. Nu se grăbesc, nu au putere să se grăbească. Nu s-ar grăbi oricum, știu că trag după ei corpul unui om mort. E ca un cortegiu. Mai e gândul ăsta conștient, o urmă din el, dar e. Se opresc din când în când. Își trag sufletul. E zăpușeală. Ascultă aerul nopții, dacă se aud zgomote, dacă se apropie careva. Mai pot trece soldați, mai pot trece ruși.

Cu rușii nu vrei să te întâlnești. Oamenii se ascund. Rușii nu te lasă să mori ușor și apoi te târăsc hoit. Nu. Până să mori de mâna lor, până acolo, e cale lungă. Bătăja, hăcuirea pe viu, fără să mori. Rușii urlă cu ochii bulbucați sau hăcuiesc în liniște, meticulos, cu privire de cuțit. Nu te scapă nimeni. Siluirea femeilor. Le vânează fugind după ele, răsând cu toți dinții la vedere. Nu e răs, e rânjet care îți îngheață sângele în vene. Dacă își pun în cap să-și potolească involburarea dintre picioare, nu scapă nicio femeie. Niciuna nu scapă dacă vor să-și descarce sămânța. Femeile fug mâncând pământul de cum aud zgomotul tancurilor, al mașinilor de război, al cailor. Urletele rușilor intrând în sate sau orașe. Femeile se ascund în gaură de șarpe. Unele nu scapă. Multe nu scapă. Rușii vânează oameni. Pentru sămânță, pentru crimă, pentru mâncare. Slobozire. Descărcare. Femei, bărbați, copii. Trec cu roțile peste oameni, cu caii trecând peste ei. Se rechiziționează tot. Pleacă din țară trenuri trase cu greu de locomotive, vagoane doldora cu grâu, lemne, petrol. Tot ce se poate lua se ia. Datorie de război. Pe front, războiul s-a încheiat. Nemții au plecat. Locul lor a fost luat de ruși. Marele Frate de la Răsărit. Armata Roșie a intrat cu mii și mii și mii de soldați și tancuri. Cerul vibrează. Mii de tancuri, șenilele zdrobesc pietrele răscolind colbul drumurilor. Rușii răsar peste tot. Țsta e un alt fel de război. Un fel de gâtuire cât să nu mori. Agonie.

Dacă vin rușii, te ascunzi și în gaură de șarpe. Tot ce este de mâncare e confiscat. Rechiziționat. Furat. Tot. Intră în casă peste tine, sparg, descarcă armele în oameni de față cu copiii lor, înfig cuțitele, taie, rup, siluiesc, golesc tot. Armele sună în ropot atunci când rușii trec prin sat. Acum, nu se aude nimic. Dar nu e sigur, niciodată. Zgomotul se poate auzi dintr-odată, fără nicio avertizare. Când dau iama, cizmele rușilor se aud în tot satul, dintr-un capăt în altul. Și armele. Hoitul are bocanci. Soldat. Bărbat tânăr. A fost. E un hoit. S-a rătăcit, s-a pierdut de ai lui. Războiul s-a terminat de ceva timp. De unde s-o fi rătăcit. Al cui o fi. Uniforma

LBBIS | We know books

militară cu tresele smulse. Nu e de-al rușilor. Bocancii soldatului sunt din piele groasă. Fără talpă, bocancii pot fi fierți. Doar pielea. Se fierbe îndelung. Se mănâncă pielea bocancilor. Pielea fiartă de bocanc se ronțăie îndelung, ține de foame. Liniștea nopții. Țipătul păsării. Nu tresare niciunul. Pornesc din nou. Țac-țac-țac, arma târâtă pe ulița pustie. Dacă ar apărea rușii, au și ei o armă. Ar putea trage cu ea. Acum trag corpul. Trebuie avut grijă de bocanci să nu cadă din picioarele mortului. Dacă ar apărea rușii, n-ar putea fugi cu ranița, cu arma, cu mortul, cu bocancii. Nu poți nici să-i scoți din picioarele mortului. Te încurcă în deplasarea asta organizată. Bărbatul slab e un băietan, aproape un tânăr, abia are putere să târască ranița și arma. Ceilalți doi trebuie să țină hoitul bine. Bărbații au de cărat hoitul, arma și ranița. E îndeajuns să ai grijă de toate acestea. Bocancii să nu cadă din picioarele mortului.

Transpirația curge pe corpurile sfrijite ale cărătorilor de mort. Arșița zilei nu s-a risipit. Noaptea e la fel de caldă ca ziua. Bărbatul cu ranița și arma împinge o poartă, ține de ea până ce trag hoitul ceilalți doi. Privesc în urma lor să se asigure dacă i-a văzut careva. Nu le pasă, dar vor să știe dacă sunt sau nu văzuți. Se știe cine trage de hoituri. Hoituri de oameni, de câini, de orice. Doar noaptea. Chiar dacă nu se vede țipenie de om, se știe. Oamenii știu cum să se furișeze noaptea fără să fie auziți. Văzuți. Fie că sunt cărători de hoituri sau doar i-a prins noaptea pe uliță. Se știe cine sunt cărătorii și mănăcătorii de mort după mirosul de om care se împrăștie noaptea. E un miros greu. Duh al nopții care înfige gheare în inimă. Știi ce este acest miros, fără să-l fi cunoscut, fără să fi participat vreodată la procesul de apariție a mirosului. Instinctul îți spune. Acesta e miros de om. Mirosul se împrăștie, oamenii îl simt, apoi nu mai pot dormi. Somnul devine coșmar. Somnul te chinuie. Mirosul greu. Dacă e ars, dacă e fiert. Se țin și la uscat, în saci ori în poduri. În bătaia aerului care usucă. Pasărea țipă în aerul nopții. Cuțitele taie.

În liniște. Hăcuiesc. Se despică precum un harbuz. Inima. E caldă. E ca un pumn însângerat.

LIBRIS

We know
books

Pământul e uscat. Nimeni nu mai înfige sapele în pământ, să muște din el, să întoarcă brazdele. Pământul untos e amintire. Se frâng sapele în uscăciunea pământului. Nu mai e pământ. E uscat și tare ca piatra. Îl auzi cum crapă. Te întinzi și pui urechea lipită de pământ, auzi cum geme, pârâie. Fântânile sunt secate. Albiile sunt uscate, albe de uscate ce sunt. Roiuri de muște bâzâie în aerul fierbinte, care se frânge și el ca o pânză deșirată. Patru copii târăsc după ei crengi mari de salcâm. Abia le trag. Mari, stufoase. Le-au căutat pe cele mai mari, pline de frunze de culoarea unui verde pălit de arșiță. Copiii ridică colbul în urma lor. Spre capătul uliței, acolo unde se termină satul, se vede o siluetă. E atât de cald, încât conturul se ondulează în zare. E om, e iluzie. Căldura deformează orizontul. Din cer, căldură topită. Căldura iese și din pământ ca niște fuioare care tremură în aerul fierbinte. Soarele arde, nicio urmă de nor. Doar stai pe loc, e liniște, auzi cum pârâie uscăciunea pământului. Broboane de transpirație pe frunțile copiilor. Trag crengile după ei. Zgomotul pe care îl fac crengile pline de frunze uscate târate prin colb taie aerul fierbinte, ca un șarpe care sâsâie. Copiii privesc în zare mijind ochii încercând să deslușească silueta care se apropie. Cine o fi, o fi din sat, de unde vine sau, pur și simplu, a răsărit de niciunde.

Răsar oameni la fel cum și dispar de nu mai auzi de ei. Satul pare părăsit. Nu e. Încă. Oamenii se ascund pe unde pot, sub pământ, în pivnițe, dacă au pivnițe, căutând răcoarea. Fântânile sunt secate. Dacă mai e urmă de apă, se bea cu lingurița. O sorbi încetișor. Nu dintr-odată. Încet. Atât cât să nu mori, nu risipești apa, dar de murit se moare. Pe capete. Se moare de sete și de foame. Cojile de mămăligă se sug îndelung, nu se mănâncă dintr-odată. Nu se hăpăie. Amâni momentul înghițirii cu totul. Se prăjesc puțin pe sobă.

Se amână momentul înghițirii, odată ce ai înghițit-o, gata, nu mai e, s-a dus. Așa, iluzie că ai o coajă de mămăligă. Ceva de mâncat. Nimeni nu-și lasă mămăliga pe masă. Nimic pe masă, nimic la vedere. Orice e de mâncare se ascunde, se dosește. Comoară. Oamenii au învățat să se furișeze ca animalele. Abia îi auzi. Fură unii de la alții resturi de mâncare. Rușinea apare tot mai rar, ca o urmă a oamenilor care au fost. Acum mai toți sunt scheletici, leșinați de foame, hălăduind în căutare de mâncare. Copiii au picioarele subțiri, burțile umflate. Oamenii se târăsc pe ulițe, se țin de uluci să nu cadă. Nu mai au ce găsi, dar tot se foiesc peste tot în căutare de hrană. O fojgăială care îi stoarce de puterile pe care le mai au. Când fojgăiala asta se potolește, o liniște ca de moarte cuprinde așezarea. Totul devine nemișcat și mut. Tot ce poate fi mâncat se ascunde și în gaură de șarpe. Uneori se uită locul ascunzătorii și atunci oamenii își caută înnebuniți bucata de mâncare ascunsă. Măinile devin gheare care scormonesc pământul. Sub unghii, pământ uscat. Disperați, cu ochii bulbucăți, râcâind după comoara ascunsă. Găurile șoarecilor sunt scormonite cu unghiile devenite gheare. Mai poți găsi boabe de porumb strânse de șoareci, doar câteva de găsești, îți poți păcăli foamea. Poți înnebuni de disperare din cauza foamei. Mulți își pierd mințile. Umblă așa cu mințile pierdute, îngânând vorbe fără de-nțeles.

Nici râme nu sunt de găsit. Dacă nu e apă, nu sunt nici râme. Nu a plouat de doi ani și mai bine. Pământul moale e amintire. Râmele ar fi bune de mâncat. Zemoase. Orice se poate mânca. Chiar și câinii. Câini nu mai sunt în sat. Au fost mâncați sau au fugit. Știu și ei că sunt pradă. Cete de câini atacă uneori satul. Oamenii și câinii se atacă unii pe alții. Câinii știu că au mai multă putere decât oamenii leșinați de foame, dar oamenii au cuțite, sape. Din orice își fac arme. Câinii au văzut leșuri de câini agățate în cârlige, să li se scurgă sângele, pregătiți să fie mâncați de oameni. Au simțit mirosul de sânge, de carne pârlită de câine. Au văzut

oameni mâncând câini, curgându-le balele. Dinți trăgând de carnea de câine. Patrupedelor le rămân pădurile, împrejurimile, malurile. La oameni vin rar. Oamenii pot mânca și scoarța de copac. Îți minți foamea ucigătoare de trup și de minte și de suflet. Cleiul pe care îl lasă copacii. E bun, gumos, are un gust de flori și de coajă de lemn. Se vorbește puțin, cuvintele sunt puține. Foamea și setea te vlăguiesc de putere, mintea se scurge precum cleiul care se prelinge din scoarța de copac. Oamenii își iau în spinare lucruri din bătătură, pături, covoare, oale, tot ce se poate vinde. Se urcă în trenuri și pleacă până hăt departe, în Oltenia. Mare minune dacă se întorc cu un țucal de faină. Comoară. Uneori mirosul turtelor de făină de porumb coapte în spuză se simte în tot satul. Copiii se duc după miros, precum câinii. Stau lipiți de garduri privind cu jind, adulmecând aerul de parcă s-ar putea sătura cu mirosul turtelor coapte. Șoptesc numele turtelor de parcă le-ar putea așa mânca cu adevărat.

— Palancă. Palancă. Palancă.

Cei patru copii se opresc în mijlocul uliței. Sâsăitul-șarpe al cren-gilor de salcâm se potolește dintr-odată. Liniște. Muștele bâzâie-n aer. Silueta se apropie. Cu cât distanța dintre ei se micșorează, cu atât ondularea siluetei se potolește, liniile devin mai ferme. Silueta nu mai tremură. E un soldat piele și os, hainele militare curg de pe el. Ochii înfundați în orbite. Părul năclăit. Își târăște arma printre pietrele de pe drum și arma sună metalic. Țac-țac-țac. Se oprește în mijlocul uliței privind-i pe copii. Nimeni nu scoate niciun sunet, niciun cuvânt. Tăcere. Buzele soldatului sunt albe. Uscate. Se prăbușește în mijlocul uliței. Copiii privesc. Niciun gest. Niciun mușchi nu se zbate. Mort sau leșinat. În dreptul soldatului, dincolo de gardul unei case, o bătrână cu fața smochinită privește trupul căzut. Se uită spre copii. Nu spune nimic. Zâmbește cu gura fără dinți, își ridică mâna cu un gest încet, mușchii nu o ascultă, e slăbită

de puteri. E greu să ridici până și mâna, nu ai putere, tot timpul leșinat de foame, vlăguit de putere. Femeia face gestul în dreptul gâtului cum că soldatul sigur e mort. Scoate un fel de șuierat. Gura știrbă și un șuierat din gâtlejul uscat. Mai degrabă un hârâit. Le întoarce spatele, se îndepărtează spre casa ei. Deplasarea femeii străbătând grădina sălbătică și uscată se aude ca un hârșăit care taie aerul, trecând printre crengi cu frunze pălite de secetă. Nu s-a auzit niciun cuvânt. Nimeni nu a spus niciun cuvânt. Nici soldatul, nici copiii, nici femeia fără dinți. Copiii o iau din loc și târăsc crengile de salcâm prin colb apropiindu-se de bărbatul prăbușit. Se opresc la câțiva pași și privesc soldatul mort căzut în mijlocul uliței. Niciun cuvânt. Roiuri de muște stau suspendate în aerul uscat bâzâind nerăbdătoare. Mortul va deveni un leș. Copiii trag de crengi. Sunt în dreptul soldatului trecând cu crengile peste trupul nemișcat. Șarpele sâsâie. Viață sau moarte, e totuna. Frunzele ating corpul soldatului fără suflare, vietăți mișcătoare lăsându-l în urmă în colbul drumului. Nimeni nu are timp de el, doar moartea.

Mihăiță împinge poarta. Scârțâie lemnul, îmbinările. Totul e uscat, totul scârțâie. Băiatul trage craca de salcâm după el. De cum trece de poartă, creanga se răsfireă precum coada unui păun. După el, Eugenia și Victoria, crengile aduse de ele se răsfireă la fel. Frunzele crengilor, sâsăitul șarpelui. Pe uliță, abia târându-și creanga de salcâm, Maria, cea mică, gâfâie și e roșie toată. Slabă, piele și os. Creanga pe care o cară e de trei ori mai mare decât ea. A obosit. E flămândă, amețită de foame. Ulița se învârte. O pasăre țipă din înaltul copacului de lângă uluca lor. Salcâmul uriaș, lipit de gard, cu ramurile răsfireate peste uluci întinzându-și umbra peste uliță. Țipătul o sperie. Maria e plânsă, îi curg muci, trage cu greu de creanga ei trecând pe sub poartă. Țipetele păsării taie aerul fierbinte al amiezii. Saveta stă în ușa casei privind-și copila plânsă. Ce să-i facă, n-are ce să facă. Ce să le mai dea să mănânce. Au trecut zile și zile, nu le mai știe numărul, de când Ștefan a plecat

cu Ileana, cea mare. Se construiesc căi ferate la sute de kilometri depărtare de Moldova lor. Cale ferată nouă la Bumbești-Livezeni. Ștefan i-a scris că muncesc cât îi ziua de lungă, iar noaptea dorm într-o baracă. Un șir de barăci în care sunt rânduiți în unele, cei veniți cu copiii după ei, în altele, cei singuri, fără familie. Barăci din scânduri. Îi amintește de războiul pe care l-a trăit nu demult. Se lucrează în două schimburi. Noaptea, minerii perforează muntele, pun dinamita care bubuie în măruntaiele pământului, apoi, de dimineață până seara, zilierii, așa ca Ștefan, scot bolovani din munte. Roabă după roabă. Mișună toți ca niște cărțițe, robotind în tunelul întunecat. Umezeală și ecouri. Când iese din munte cu roaba plină de bolovani, mijește ochii la soare de parcă ar fi stat în măruntaiele pământului o veșnicie. Bubueie dinamita în inima muntelui. Vor construi tuneluri care vor fi străbătute de trenuri. Ileana muncește cu alte femei la cantina improvizată a taberei de muncă. Doar Ștefan și Ileana știu cum e să călătorești cu trenul.

Ea și copiii nu au fost niciodată cu trenul. Cel mult au fost până la Dorohoi, cu căruța, dar până acolo sunt doar douăzeci și ceva de kilometri. Ștefan i-a scris Savetei că s-a hotărât. Dacă scapă viu din măruntaiele pământului, se întoarce acasă cu Ileana, atunci vor pleca cu toți văzând cu ochii. Cât mai departe de foametea din Moldova. Tot mai mulți își iau lumea-n cap din Moldova uscată de secetă. Până când poți să amâni. Moartea prin înfometare te pândește la fiecare pas. E chin de trup și de minte. Ești aruncat în iadul înfometării înainte să mori. Nemurind și chinându-te în iadul înfometării, chinul e cumplit. Mintea devine animal și trupul devine animal și sufletul devine animal. Te rogi Bunului să se îndure de tine, altfel păcătuiești împotriva semenului tău în cel mai cumplit mod cu putință. Povestesc unii că ajungi să-ți mănânci copiii sau copiii te mănâncă de viu. Nu vrei să ajungi acolo. Ștefan știe că singura salvare va fi să părăsească Moldova. După ce mori, îi gata ce ai primit pe pământ. Să-ți salvezi viața cât încă mai respiri. Bunule.

Cât te mai ții pe două picioare, trebuie să faci totul să te salvezi. Pe tine și pe ai tăi. La tunel e mai bine decât e în Moldova. Muncește toată ziua până nu îți mai simte spinarea, mâinile și picioarele. De mâncare au cât de cât. Pentru fiecare îmbucătură pe care o înghite se simte vinovat pentru ai lui lăsați acasă, se roagă pentru ai lui, să supraviețuiască până s-or întoarce, el cu Ileana. Blidul lui cu ciorbă și ce mai primesc, pentru fiecare îmbucătură îl doare sufletul, el mănâncă belferește și ai lui rabdă. Se uită la Ileana și măcar așa se bucură inima-n el când o vede că are ce mânca și că s-a mai rotunjit la față. Bunule. Bunule. Se gândește la Saveta și la copii. Cât de greu le-o fi. Asta îi dă putere. Cară roabele pline cu bolovani cu gândul la ei. Să treacă timpul să se întoarcă la ai lui. Să se salveze din iadul foamei. Când pune capul pe pernă să doarmă, liniștea nopții e cutremurată de dinamităriile din măruntaiele muntelui pe care trebuie să-l taie dintr-un capăt în altul și să-l golească de piatra sfărtecată. Barăcile vibrează. Ca pe front, tunurile bubuind, cutremurând cerul, aducând moartea. La Bumbesti-Livezeni s-au prăvălit bărbați în hăul Jiului, în apele învolburate. Râul i-a înghițit pentru totdeauna. Și tunelurile îi înghit în măruntaie pe câte unii. Alții cad pe porțiunile de munte pe acolo pe unde se construiesc podurile care leagă tunelurile. Moartea e peste tot, violentă sau în tăcere. Va mai trece o vreme până se vor întoarce acasă. Nu știi dacă oamenii se mai întorc, atunci când pleacă. Nu știi de pe azi pe mâine nimic. Sunt oameni care își dau copiii cui îi vrea. Nu mai au ce să le dea de mâncare. Nu mai pot duce disperarea asta de a nu mai avea ce să le pună copiilor în blid. Duși departe de li se pierde urma. Unii ajung în orfelinate. Alții ajung în orașe cerșind, murind pe marginea drumurilor. Ori duși departe în Rusia, peste tot unde e nevoie de brațe de muncă în fabrici și uzine, muncind până la epuizare. Dacă pun gheara rușii pe ei, mai ales pe fete, atunci mai bine să nu te gândești ce ar putea să se întâmple cu viața lor. Saveta nu se gândește. Cât timp nu se gândește, nu știe nimic, nu vrea să știe nimic. E doar ziua de azi. Azi. Acum.